

REDACTIA:

și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concure, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit Administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI:
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

Discursul de deschidere

rostit la Adunarea generală a Asociațiunii, ținută
la Șimleul-Silvaniei,

de

dl vicepresident Andrei Bârsanu.

I.

Pentru a doua oară se întrunește însoțirea noastră culturală în aceste locuri istorice, unde odinioară a răsunat tuba romană, când vulturii dela Tibru își luaseră sborul ca să sfâșie bălaurii dacici și astfel să pună temelie poporului românesc.

Punând piciorul pe pământul acesta clasic, fără voia noastră ne simțim transpuși cu 18 veacuri înapoi și pare că vedem înaintea ochilor noștri sufletești cohortele romane înaintând biruitoare sub conducerea centurionilor și a tribunilor militari, vedem aquila romană înălțându-se triumfătoare pe ruinele satelor și orașelor de aici, pe Dacul cerbicos îngenunchiat de Romanul învingător; vedem apoi, cum număroși coloniști din diferite părți ale vastului imperiu, guvernat de metopola dela Tibru, se așează în câmpiile lipsite de locuitori ale provinciei de curând cucerite; cum se ridică sate și orașe nouă în locul celor dărâmate, cum se înalță valuri de apărare și se croiesc tabere întărite, cum se aștern drumuri noi, dintre care unul ajunge dela Istru până la Porolissum, în părțile acestea de miez-noapte ale frumoasei provincii, cuprinse de marele împărat. Admirăm geniul roman, care nu se mulțumește a cuprinde numai aceste frumoase ținuturi, ci caută totodată a le face părtașe culturii romane: Câmpiile se acoper de lanuri bogate; munții încep a răsună de loviturile băieșilor, cari caută a scoate la iveală comorile ascunse în lăuntrul pământului; se împodobesc cu temple, băi, teatre și amfiteatre; meseriașii întruniți în colegii își lucrează cu hărnicie meseriile lor; mercatorii schimbă mărfurile provinciei cu ale neamurilor învecinate; luntrașii plutesc cu sare, grâne și lemne pe undele gălbui ale Marisului, ale Tisiei și ale vecinului Samus; argintarii din piețele târgurilor abia răsbesc a schimbă monedele, cari curg din toate părțile lumii; preoții aprind jertfe pe altare și înalță imnuri de laudă Zeilor nemuritori, cari au revărsat atâta îmbelșugare peste »Dacia fericită«.

Dar iată, că nori negri încep a se arăta din toate părțile. O furtună cumplită se pornește din Miază-noapte și din Răsărit. Neamuri nouă, dornice de pradă, năvălesc asupra provinciei înfloritoare. Întreaga împărăție romană se clatină. Împărății îngroziți, retrag legiunile dincolo de Dunăre și atunci neamurile străine, întocmai ca un potop, se revarsă asupra Daciei romane. Câmpiile sunt pustiite, orașele și satele prădate și dărâmate până la pământ, cultura romană e nimicită, iar bieții coloniști sunt siliți a-și căuta scăpare în sinul munților și în urma lor cum zice poetul:

»Cade-o noapte 'ntunecoasă,

Noapte oarbă, fioroasă

Ca fundul pământului,

Ca taina mormântului«.

Iar după veacuri întregi, când lumea începe a se mai liniști, când întunerecul începe a se mai împrăști, și când păstorii dela munți se coboară iarăși la șes, ca să îngrijească din nou agrii părintești, iată că alte neamuri au luat stăpânirea peste ținuturile locuite odinioară de strămoșii lor, se ridică clase noi de oameni, cari iau conducerea țării în mâinile lor, se fac legi noi și urmașii domnilor de odinioară ajung aproape robi în pământurile strămoșești. Și robia aceasta ține iarăși veacuri îndelungate, veacuri de suferințe și de întunec, până când un vânt nou începe a bate prin lume, vântul mântuitor al libertății, care sfărâmă lanțurile, împrășteie negura întunerecului și face din robul umilit om conștiu de demnitatea ființei omenești.

Iată, cum lucrurile clasice, în care ne aflăm, ne-au făcut, cu voie, fără voie, să aruncăm o privire asupra trecutului nostru

Trist și dureros a fost acest trecut și nu odată în cursul lui a fost în cumpănă chiar existența neamului nostru. Și dacă cu toate acestea Românul a putut trăi ca Român până în ziua de astăzi, păstrându-și numele său strămoșesc, obiceiurile sale deosebite, portul său caracteristic și mai presus de toate acea comoară nestimată, moștenită de moși-stămoși, care-l deosebește de toate celelalte neamuri împrejmuitoare și care este cea mai strălucită dovadă a originei sale nobile: limba românească, — are a mulțami pe lângă vânjoșia

elementelor, din care a fost plămădit, credinței sale alese, conștiință, care nu l-a părăsit nici când și care i-a dat putere să înfrunte primejdiile cele mai mari.

Dar pe lângă credința în Dumnezeu, trăinicia și statornicia dovedite în cursul atâtor veacuri, încă o însușire caracteristică a însoțit poporul nostru în tot trecutul său atât de viforos; și aceasta este dorul său de lumină, nizuința sa spre învățatură.

În timpurile mai vechi ale iobăgiei, când școala era un privilegiu al claselor stăpânitoare, când știința era o îndeletnicire mărginită la un număr restrâns de oameni, singurul așezământ de învățatură al Românului era biserica, care-l mângăia cu sfintele sale învățături în nacazurile sale, îl întăria în clipele de desnădejde și față de care tocmai pentru aceea se alipia din ce în ce mai mult.

Îndată ce însă sosiră vremuri mai bune, îndată ce pe tronul țării se urcară domnitori cu suflet bun și luminați, cari lăsară să pătrundă o rază de lumină și la iobagul încătușat, dorul de învățatură prinse rădăcini adânci în inima Românului și în toate părțile țării începură a răsări, în tocmai ca seara stelele pe cer, una câte una acele școluțe acoperite cu șindrili, cu paie sau cu stuf, în care se învăța la carte românească copiii țăranilor români, la început fie și numai Bucoava, Ceaslovul și Psaltirea, cu sloavele lor cirile. Iar după ce ideile de libertate și egalitate, resărite în țerile Apusului, pătrunseră și în văile umboase ale Carpaților, după ce iobăgia se desființă și o viață nouă părea că începe pentru popoarele din această frumoasă țară, setea de lumină se aprinse și mai mult în inimile Românilor, așa, încât istoria poporului nostru din ultimile două veacuri nu este altceva, decât nizuința dela întunecătura spre lumină, lupta nobilă a unui popor pentru înălțarea din umilința trecutului, prin știință, prin învățatură, prin cultură.

Și câte jertfe, câte silințe nobile, câtă abnegațiune se depuseră în această luptă pentru lumină! Miile de școli populare, de cari dispunem astăzi, cele câteva școli secundare de băeți și de fete, instituturile pentru pregătirea preoților și învățătorilor, feluritele însoțiri culturale — sunt tot produsele acestui dor de înaintare prin lumină, prin cultura adusă de neamul acesta de iobagi pe altarul cultului și care va forma pentru totdeauna cel mai înalt titlu de glorie al lui.

Nu din prisosul averilor funduale, adunate de veacuri s'au făcut toate acestea, nici din comorile stoarse dela alții, ci din obolul fostului iobag, pe care mulți îl țineau până eri-alaltăeri incapabil de o idee mai înaltă și de un sentiment mai ales, din sudoarea vărsată de el pe ogorul dădător de hrană, din opintirea aproape supraomenească a

brațelor lui, din filerul văduvei, pe care Mântuitorul Hristos l-a prețuit mai mult decât banii de argint și de aur vărsați cu îngâmfare de cei bogați în vistieria bisericii.

Cu toții cunoașteți povestea poporală despre »Prăslea cel voinic și merele de aur«. Când Prăslea voește să iasă de pe tărâmul celalalt, cel întunecat, la lumină, cu ajutorul Zgripturoaicei, pe aripile căreia se află și căreia îi făgăduise că-i va da în sborul ei o sută de bucăți de carne, ca să nu slăbiască din puteri și când tocmai aproape de gura peșterii uriașe i-se sfârșește carnea și este gata să cadă iarăși în întunecătura, el nu se mai gândește mult, ci scoate paloșul din teacă și taie o bucată de carne din carnea din coapsa lui, pe care o dă Zgripturoaicei.

Poporul român, în nizuința sa de a se ridica din întunecătura la lumină, nu arareori a făcut întocmai ca Prăslea, — cu sigura deosebire, că bucată de carne n'a fost tăiată din coapsă, ci din peptul său. Și dacă istoria viitoare va fi în adevăr nepărtinitoare, va trebui să recunoască cu laudă aceste jertfe pline de abnegațiune, aduse de poporul nostru pentru înaintare prin învățatură, iar cronicarul viitorului va trebui să completeze pe contemporanul lui Mateiaș Corvinul, zicând: »Se pare că poporul acesta nu s'a luptat atât pentru viață, cât pentru păstrarea limbei și a cultului său național«.

Reflexiuni asupra planului de învățământ.

De Aurelia Păcățian-Rubenescu.

Planul nostru de învățământ e compus pe baza și în cadrul limitelor planului ministerial, făcut pentru școlile populare cu limba de propunere nemaghiară.

Abstrăgând dela unele scăderi, planul de învățământ în genere e bun, sau cel puțin nu așa defectuos precum afirmă unii.

O scădere cardinală a planului este, că peste tot vorbește numai în generalități.

Intuițiunile.

Această scădere cardinală se observă mai ales la tractarea capitolelor despre intuițiuni, pentru că la exercițiile intuitive se vorbește numai în generalități, în loc de a le înșira taxative, în care caz, învățătorii ar fi deplin orientați în materie, și ar fi în toate școlile unitate.

Anul I. Pasagiul, ce tractează despre exercițiile intuitive din anul I., ar fi mai corect să se formuleze așa: Exercițiile intuitive din anul I., pe lângă că servesc ca exerciții de limbă, în prima linie au de scop pur numai clarificarea și sistematizarea și a conceptelor până aci câștigate.

Prin ele se mai îndatinează copilul la intuire conștientă, în acest an.

Vor înbrătoși deci numai cel mai restrâns și binecunoscut material din viața de până aci a copiilor. Se vor tracta în ziceri scurte și numai în liniamentele cele mai generale, fără a intra în minutiosități.

Anul II. Două scăderi sunt: lipsește înșirarea taxativă a exercițiilor intuitive pentru acest an școlar, iar ceea ce se amintește, se restrânge numai la noțiunile geografice. Pe când exercițiile intuitive din anul II. în genere au să fie tot aceleași, ca și în anul I. Se vor tracta însă în așa estenziune și formă, ca la o altă să deie icoana completă a comunei, și ca treptat și în nex logic să se lărgească prin ele cercul de cunoștințe al copilului.

Deci, pe lângă elementele geografice vor cuprinde noțiuni și din istoria naturală și economie.

Se înțelege, toate în liniamente generale, ca să fie precepte de copii.

Reflexiunile igienice și etice (bunacuvința, curățenia, ordinea, iubirea părintească și a deaproapelui, etc...) din anul I. se vor completa în anul II., pururea având în vedere, ca instrucțiunea să meargă paralel cu educațiunea.

Anul III. Pe pag. 9 se zice numai atât: „Exercițiile intuitive din anul premergător se continuă și în acest an, estinzându-se asupra cunoașterii comitatului.

Aceasta e o eroare; de oarece exercițiile intuitive în acest an nu se tractează de loc dela începutul anului, ca continuare a materialului din anul premergător, ci se încep cu repetiția acelui material (despre comună), ca să se poată introduce apoi copilul în cunoașterea, orientarea și compunerea hartei (mapei) comunale.

Atunci se trece la hotarul comunei, cu reflexiuni geografice, economice și din istoria naturală; după aceste se trece la cerc și numai apoi la comitat.

Toate însă numai în generalități, ca și în anii premergători.

Când vorbesc despre generalități, înțeleg, ca să se tracteze numai ce este absolut necesar pentru clarificarea noțiunilor geografice, etc., fără a intra în detalieri minuțioase.

La cunoașterea și compunerea hartei comitatense să se pună mare pond pe cunoașterea semnelor de pe hartă (mapă).

Urmează să se amintească — dar numai în general, mai mult ca un schelet, — că mai multe comitate fac un ținut; mai multe ținuturi fac o țară, țara noastră este *Ungaria*.

Cunoștințele geografice din acest an se termină astfel cu arătarea și cunoașterea icoanei (hartei), ținutului și a țării.

Exercițiile intuitive din anul III. vor mai cuprinde și material de igienă, etică, și în legătură cu cele susnumite se vor estinde — făcând reflexiuni — și asupra climei și a fenomenelor naturale (fisica).

Anul IV. Se amintesc conversațiunile intuitive, dar lipsește orice lămurire specifică, precum și înșirarea taxativă, ceea ce de altcum e și superflu în acest sens, deoarece *exercițiile intuitive se pot contopi și tracta în cadrul singuratecelor obiecte de învățământ* în acest an.

Scris-cetit și gramatică.

Anul I. Planul de învățământ a comis o eroare, căci a prescris metoda scriptologică, cu toate că scopul planului de învățământ nu este a fixa metode, ci numai materialul învățământului, pentru fiecare an.

Gramatica nu e susceptă de loc. Aceasta e greșeală; pentru că de și nu se predă în mod abstract, dar se învață și deprinde prin exerciții și îndatinare paralel cu exercițiile de scris-cetit.

Deprinderile de a cunoaște și distinge sonurile, silabele, descompunerea vorbelor în silabe — sunori și viceversa, atât cu graiul cât și în scris — cad doar

și în domeniul gramaticii. Asemenea și cunoașterea alfabetului mic și mare.

Urmează, — ca copiii să se deprindă tot în acest an și la aceea, că fiecare cuvânt să-l scrie separat. Să știe, că *scrierea* se începe cu literă mare și la *sfârșitul scrierii* se pune punct. Mai departe, cumcă numele persoanelor, orașelor și satelor, se scrie cu literă mare.

Anul II. În locul definițiunilor făcute la acest loc în plan, propun, ca *scrisul* să se mărginească și în acest an mai întâi numai la copiere și scriere după dictat. După aceste exerciții premergătoare se trece la descrierea vr'unui obiect de intuit. De sine înțeles, — numai în ziceri scurte. Dar și aceste ziceri au să fie mai mult numai răspunsul dat la întrebările — scrise pe tabla mare — învățătorului.

Se va deprinde despărțirea cuvintelor în silabe.

Copiii au se învețe că și numele munților, apelor și ale lunilor se scriu cu literă mare și că după punct încă se scrie cu literă mare.

Paralel cu deprinderile de cetire se îndatinează copiii a cunoaște și a afla cuvintele, cari arată numele și acele cari arată însușirea lucrurilor ori ale ființelor.

Copilul își câștigă astfel cunoștințele gramaticale pentru acest an de școală atât prin aceste exerciții și deprinderi, precum și prin cele făcute în decursul cetitului.

Reflexiunile planului, făcute la *cetit*, sunt bune.

„Zicerea simplă și părțile ei“ precum „numărul singular și plural aplicat la cuvinte și ziceri“ se va tracta și exercită în preponderanță în cadrul cetitului, dar fără a se folosi de definirea și numirea gramaticală.

Anul III. Scrisul, cetitul corăspund deplin. Asemenea și gramatica. Atăta observare am, cumcă în acest an se pot lua toate cele 10 părți de cuvânt, iar în schimb să se elimineze tratarea atributului și a obiectului.

Observ, că *tratarea părților secundare ale zicerii o aflu de superflu pentru școala populară*.

Anul IV. Cetirea, scrierea, gramatica, corespond. În privința stilisticii însă, schimbarea narațiunilor în dialoguri și viceversa, o aflu corăspunzătoare numai pentru clasa V.

Anul V. Partea despre exercițiile stilistice corăspunde. Să se adauge însă și schimbarea narațiunilor în dialoguri și viceversa. Tot acest an se exercitează și scrierea epistolelor private, iar dintre oficioase numai acele, cari se prezintă mai des în viața lor de toate zilele (d. e. chitanța). Celelalte scrieri oficioase să se trateze atât de în general, cât numai se poate. Numai ca să aibă elevii o idee oarecare despre ele.

Gramatica se restrânge la repetiția și exercițiarea materialului până aci învățat, avându-se o deosebită atențiune la corectitatea vorbirii și a scrierii ortografice.

Anul VI. Gramatica va țineă cont — ca în anul precedent — mai mult numai de exercițiile ortografice și ale vorbirii corecte.

Cele scrise în privința exercițiilor stilistice corăspund.

În anul acesta să se trateze *din literatură* atăta numai, cât e de lipsă, ca școlarii să fie în curat cu conceptul și cu diferența dintre proză și poezie; iar dintre scrierile prozaice să știe ce va să zică istorie, cronică, poveste, legendă, fabulă, narațiune.

Biografiile autorilor se tratează de tot pe scurt. (Mai pe larg tratate, pot servi, ca material de cetit bucățile din cartea de cetire).

La rubrica despre cetire, — anul V. și VI. — planul pretinde, ca cetirea din acești ani să se pună în serviciul cunoașterii literaturii române.

În forma ce se cere, aceasta este o imposibilitate, deoarece nici o școală nu dispune de biblioteci ce s'ar cere pentru acest scop.

La cenzurarea și aprobarea manualelor de cetire să se pretindă strict, ca acele să se conformeze și în aceasta privință planului, deci să cuprindă — în parte considerabilă — lucrări, ori cel puțin fragment corăspunzătoare, din lucrările celor mai aleși scriitori ai noștri.

Limba maghiară.

Deși planul nostru expune mai apriat materialul exercițiilor și ale conversațiilor intuitive, ca cel ministerial, așa, cum e, totuși nu duce la rezultatul pretins prin lege.

Partea mai mare a copiilor, cari cercetează școlile noastre, poate nici din auz nu cunosc limba maghiară, iar o limbă străină nu se poate însuși numai în cadrele înguste ale învățământului școlar.

Pentru aceea ar fi de lipsă, ca materialul dat să se specifice și mai hotărît, anumind taxative și în special conținutul materialului pretins pentru fiecare an școlar.

Pentru că „a conversa” — cum o pretinde planul — se poate numai în o limbă bine știută deja; dar în limba, ce abia o învățăm, numai exerciții de vorbire se pot face. Și dacă materialul acelor exerciții e bine ales, atunci — cu ajutorul și pe baza lui — se poate însuși cel puțin atâta din limbă, cât e de lipsă pentru cele mai arzătoare trebuințe ale vieții zilnice.

Alegerea corectă și gruparea acestui material formează partea mai grea a lucrului, pentru că trebuie să se țină cont de toate momentele și situațiile vieții zilnice și să cuprindă acea copia verborum, de care au lipsă copiii atât ca școlari, cât și mai târziu ca adulți și de care să se poată servi cu succes în toate direcțiunile și la toate ocaziunile. În starea sănătoasă tot așa ca și în caz de boală în afaceri oficioase tot așa, ca în cele private, cu maestrul ca și cu comerciantul etc.

Punctul de mănecare al învățământului trebuie să-l formeze obiectele și lucrările, cari se pot întui direct, deci, în cazul prezent școala, iar în urmă casa părintească.

De aci trebuie apoi gradat și folosind exercițiile intuitive ca conducătoare (manuducere), să se exerciteze limba așa, ca să se extindă asupra tuturor ocupațiilor, momentelor, asupra diferitelor situații și cazuri de ale vieții de toate zilele.

Exercițiile intuitive se exercitează pe baza cărții de cetire și începând din clasa a doua.

Aceasta carte de cetire să nu cuprindă numai exercițiile intuitive strâns luate, ci totodată elementele tuturor cunoștințelor pretinse în școala elementară, precum și material, care să se formeze conform tuturor cerințelor mai sus indicate.

Gramatica limbei maghiare — pentru școala poporală — e de ajuns, dacă se tractează paralel și în nex cu gramatica română, așa, că se iau exclusiv numai acele părți, cari sunt de lipsă pentru învățarea și vorbirea corectă a limbii. Adecă: flexiunea vorbelor, conjugarea în timpurile principale și în toate modurile, și folosirea diferitelor sufixe.

Aritmetica e bine tractată.

Geografia și istoria.

Planul nostru de învățământ expune atât de frumos scopul, și fixează atât de clar materialul acestor două studii, încât nici n'am nimic de observat în această privință.

Spusele mele s'ar referi mai mult la metod și indeosebi la manuale.

Considerând, că o parte însemnată, dacă nu majoritatea copiilor părăsește școala deja din a IV-a cl., fără a duce cu sine nici cea mai palidă icoană din istoria neamului său și al trecutului neamului omenesc, ar trebui, ca acest gol să se suplinească cel puțin pe baza și cu ajutorul cărții de cetire.

Planul are să fixeze, cari ar fi acele momente istorice mai însemnate.

Istoria naturală.

Materialul istoriei naturale nu e mult în sine, ci numai pentru 2 clase luat e mult, cu atât mai vârtos, că deși o mare parte a materialului s'a parcurs în cadrul exercițiilor intuitive, totuși învățătorul claselor superioare are a se ocupa din nou cu întreg materialul. Aceasta e prea mult pentru 2 clase, cari și de altfel sunt prea impovorate cu alt material de învățământ.

Părerea mea e, că materialul fixat pentru cele 2 clase superioare să se tracteze sistematic, împărțindu-l între clasele III., IV., V. și VI. așa, că din întregul dat să se tracteze numai acele animale, plante și minerale (în preponderanță), cari se află și trăiesc în hotarul și ținutul locuit de elci și de cari aceia au a se folosi între împrejurările lor de viață. De unde urmează, că învățătorul dela sate și cel dela șes își va alege material diferit de al aceluia ce locuiește în oraș ori la munte.

Iar animalele, plantele și mineralele din afară de țara noastră și de Europa, să se tracteze numai în legătură cu geografia, la ținuturile și locurile corăspunzătoare și în liniamentele cele mai generale.

Excepțiune vor forma insectele și vermii, cari pentru folosul mare (albina), ori dauna, ce o aduc omenimei, trebuiesc în special tractate.

Insectele sunt a se tracta în legătură și în cadrul economiei, iar viermii în cadrul igienei.

Dintre paseri se vor tracta în prevalență acelea, cari au oarecare rol în economia câmpului, în grădinaritul, în pomăritul și ca atare în comerțul economic al țării.

Fizica.

Studiul fizicii să se propună din a IV-a clasă începând.

Aceasta din motivul, că deși o mare parte a fenomenelor naturale s'a tractat ca material de geografie în anul II., până în a V-a clasă e prea mare intervalul de pauză, iar dintre copii părăsesc mulți școala deja din clasa IV-a, fără a avea idee despre natura și folosul fenomenelor naturale ce-i înconjură.

În clasa IV. să se tracteze fizica chemică cât se poate de vast.

Economia.

Economia este studiul cel mai neglijat în planul de învățământ. Abia atinge materialul, în loc să-l specifice atât după clasele, cât și după geniul școlarilor; partea teoretică tot așa, ca cea de praxă.

Eu sunt de părere, ca despre oltuire, în școala poporală, să se propună numai partea teoretică a economiei și anume din a III-a începând și mărginindu-se numai la esența lucrurilor. Aceste cunoștințe au să se lărgească tot mai mult apoi, și să se pună în praxă în școala de repetiție economică.

a) Aceasta pe motivele, că copii și așa sunt în școala poporală destul de îngreunați cu alt material de învățământ, iar practica respective ocupațiilor economice nu se pot săvârși în decurs de câte o oră, ci răpesc jumătăți de zile.

b) Puterile fizice ale copiilor încă sunt prea slabe în aceasta etate pentru toate lucrările economice.

c) Iar în școala de repetiție economică se dă teren destul de larg și ocaziune pentru practicizarea cunoștințelor economice.

d) În fine cunoștințele teoretice au să premerge praxeii întotdeauna.

Higiiena.

Toată instrucțiunea și educațiunea școlii populare devine unilaterală și defectuoasă, dacă nu se propune — *cel puțin în extenziunea celorlalte obiecte de învățământ* — și *higiiena poporală*, căci trăinicia fizică, precum și puterea intelectului și morala, numai prin traiul conform igienei raționale se asigură și se susține.

Și planul nostru totuși nici nu amintește macar igiena în șirul studiilor școlii populare.

Această scădere trebuie delaturată negreșit. Higiiena se propune ca studiu independent numai în cl. V. și a VI-a, iar în primii 4 ani de școală are să se propună numai accidental, în legătură cu exercițiile intuitive ori cu celelalte studii. Planul însă, care fixează întreg materialul învățământului, prevede totodată, cari cunoștințe igienice la cari studii, unde și în ce legătură pot veni în fiecare an școlar. Deci în sensul și direcțiunea aceasta poate să le expună taxative atât ca material în cadrul exercițiilor intuitive, precum și ca material de învățământ independent.

În anii dintâi, va cuprinde numai cele mai elementare reguli igienice raționale, asupra pazei organelor externe și interne.

În cl. V. și VI. se va extinde și asupra alimentațiunii, a îmbrăcăminteii, a locuinței, apoi, regulile generale observate în caz de boale — nu ca să vindece, ci numai ca să știe evită răul mai mare, și să știe împedeca extinderea morbidității și până la ultimele dispoziții medicale.

În fine, vor învăța, cum să se știe ajută momentan, în cazuri de nefericire.

Emil

sau

Despre educațiune

de

I. I. Rousseau,

traduse de

Ioan Ardelean învățător.

Cartea I.

— Urmare. —

„Pe lume ne aduce moașa“ — zice Varron — „ne crește doica, ne instruiază educatorul de casă, ne învață învățătoarea“. Așadară creșterea, instruirea și învățarea se deosebesc de oaltă întocmai, ca doica, educatorul și învățătorul. Dar aceasta deosebire o fac eronat: ca să fie cineva educat bine, trebuie să urmărim numai un singur călăuz.

Să generalizăm puțin ideile noastre și să privim elevul nostru ca un om abstract, un om expus la toate neplăcerile acestei vieți. Dacă oamenii s'ar naște numai pentru pământul unei țări, dacă ar ține unu și același anotimp, în urmă, dacă fiecare și-ar afla norocul așa, ca acela nici când să nu-l părăsască, un

astfel de sistem al lumii ar avea unele avantaje. Copilul însă crescut destinațiunii sale, și nepărăsind-o aceea nici-când, n'ar trebui să fi expus la unele neplăceri. Dar față cu schimbările vieții omenești, luând în conziderare spiritul neobosit și resturnabil de toate, al periodului nostru, poate există o procedură mai necorectă ca aceea, când îl creștem așa, ca-și când nu ar părăsi nici când locuința sa, ca-și când ar fi încunjurat în veci de ai săi? Dacă un astfel de nenorocit face numai un pas în viață, e pierdut. O astfel de creștere nu l'ar învăța cum trebuiesc suportate necazurile, ci la aceea, ca să-le simțiască cât mai tare.

De comun se îngrijesc oamenii numai ca să poată întreținea copiii, aceasta însă nu e de ajuns. Trebuie astfel instruit, ca devenind om matur, să fie capabil a-se susține, singur a suportă cu înleznire loviturile sorții, a se împotrivi bogăției și sărăciei deopotrivă; a trăi, dacă e lipsă tot așa pe gھیہتاری Islandei, ca și pe stâncile fierbinți ale Maltei.

Neconținut vă puteți îngrijii de aceea, să nu moară, el aceea nu o poate încunjură și nici în cazul acela nu, dacă moartea lui ar fi urmarea îngrijirei voastre fără margini, îngrijirea voastră se bazează pe înțelegeri greșită. Nu e lucrul principal, să scape de moarte, ci să rămăe în viață; a trăi însă nu e tot una cu inspirațiunea, ci cu mișcarea, cu activitatea; a trăi însemnează să folosim organele, simțirile, puterile noastre, cu un cuvânt, toate acele părți ale corpului și spiritului nostru, cari ne deșteaptă la existența conștientă. Nu acel om trăiește mai mult, care împlinește mai mulți ani, ci acela, care a simțit mai mult viața sa. Nu un om s'a îngropat la etatea de o sută de ani, dintre cei cari propialminte au murit îndată după naștere. Dacă cel puțin ar fi viețuit până atunci așa, după cum se recere, ar fi ajuns, că de tânăr s'ar fi coborât în mormânt.

Toată înțelepciunea noastră stă din prejudeții de servicii; toate obiceiurile noastre nu sunt altceva, decât supunerea la o disarmonie și o forță. Omul de rând se naște, trăește și moare în serviciu. La naștere îl învalue în perină, după moarte îl închid în sicriu; până când însă își ține forma omenească, este subjugat de instituțiunile noastre.

Așa se zice, că mai multe moașe turtesc capul noului născut, spre a-i împrumată aceluia o formă mai frumoasă și încă trec cu vederea aceasta operațiune! Capul nostru așadară ese în formă stricată din mânilor Creatorului, fiind acela transformat în exterior de moașe, iar interior de învățații nostri. Intr'adevăr firezarii sunt mai fericiți decât noi.

Abia părăsește noul născut pântecul mamei sale și abia începe a se delectă în mișcările și întinzăturile libere, pe când imediat îl îmboțesc iarăși. Îl leagă strâns, îi înfășie picioarele, mânilor, capul și nu e în stare a-și mișcă corpul întreg de multele legături cu cari îl înbrododesc; fiind culcat într'o astfel de cursă, e mirare, că mai poate răsufli și se poate conzideră de mare nenorocire, dacă au fost cu atâta îngrijire

față de dânsul, de l-au culcat într-o lature, că de altcum zărul și alte fluidități, cari ies din gură-i, nu se scurg iarăși îndărăt, precum îl culcă de comun cu fața în sus. (Vezi Istoria naturală de Buffon).

Membrele noului născut au lipsă de mișcare și întindere liberă, spre despăgubire pentru acea stare incremenită, în care a fost îmboșit în formă de ghem atâta timp îndelungat. E adevărat însă, că-l îndreaptă, dar totodată îl împiedecă în mișcările libere. La vederea acestor stupidități am putea presupune, că cu îngrijare incunjură tot aceea, ce ar trăda viața copilului.

Așadară acel avânt al părților interne ale corpului, cari se nizuesc înspre afară, și se trudesce a ușură creșterea, în mișcările lor necesare întimpină greutăți, cari nu se pot delătura. Copilul încotinu face eforturi zădarnice, cari îi micșorează puterea, sau îi întârzie întărirea. Nici în pântecul mamei sale nu a fost strâmtorat și legat întru atâta, ca acum prin perne; nu pot pricepe, ce a câștigat prin naștere.

Neactivitatea, starea forțată, în care ținem membrele copilului, împiedecă circulațiunea suctului, creșterea și dezvoltarea lui corporală. În acele ținuturi, unde nu sunt cu astfel de îngrijiri extraordinare, toți oamenii sunt dezvoltați, puternici și proporționați. Din contră în acele țări, unde învălesc copiii în perină, furnică, gheboșii, șchiopii, schilozii, neputincioși și alți diformi. De frica aceea, ca corpul copiilor, în urma mișcărilor libere să nu se schimonosească oarecum, se nizuesc al schimosi prin strângere. Îl fac schilod, ca să nu se schimosască pe sine însuși.

E posibil oare, ca o astfel de stare forțată să nu rămână fără nici o influență asupra afectării și circulațiunii sângelui copiilor? Prima lor simțire este simțirea suferințelor și torturilor. Fiind mai demni de compătimit, ca făcători de rele lăntuiți, se aruncă în dreapta și stânga, se năcăgesc, zbeară. Primul ton li-i zbierătura — se zice — conced, că au destulă cauză pentru aceasta. Primul don, cu care donați pe noul născut e lanțul; întâia afacere în juru-i e chinuirea. Neputând dispune cu altceva, fără numai cu tonul, pentru exprimarea durerilor sale, nici acesta să nu-l întrebuițeze? Căci pentru modul vostru neomenesc zbiară! De cumva, deați fi voi încopciați așa, ați zbieră doară mai tare.

Dar de unde purcede tratamentul acesta nebun? Din un obicei antinatural.

De când mamele se lapădă de prima datorință a lor, nu voesc a lăptă copiii lor, pe aceștia au trebuit a-i lăsa îngrijirei femeilor plătite, cari fiind străine, se nizuesc numai într'acolo, să aibă cât mai puțin năcaz cu copiii lăsați spre îngrijire lor, la cari nu au deloc atragere de mamă. Un copil lăsat singur trebuie supravegheat încotinu; dar dacă e legat bine, îl pot arunca în cutare colț, plângă apoi cât îl ia gura. Până atunci, până când nu e documentată lenea îngrijitoare și copilului nu i-s'a frânt mâna sau piciorul, ce e aceea, dacă de altcum va rămânea decăzut și

slăbănog până la finea vieții sale? Membrele le susțin în întregimea lor spre dezastrul corpului și — întâmplă-se orișice — doica își scuză nevinovăția sa.

Oare acele mame plăpânde, cari scuturându-și din grumazii lor copilașii dându-se petrecerilor orășenești au cunoștință despre aceea, că în ce mod tractează copiii lor acasă la sate? La cel mai mic zgomot îl acață într'un cuiu, ca o bucată de haină, pe care doica nu prea grăbnică până atunci îl lasă atârnat acolo, până când nu s'a gătat lucrul. Acei copii, pe cari i-au aflat într'o astfel de stare atârnată, au avut față vânătă-violetă, peptul strâns nelăsând sângelui circulațiune liberă, s'a strâns acela tot în cap. Despre astfel de copii cugetă, că sunt tăcuți și buni, la tot cazul fiindcă nu mai pot strigă. Nu știu, până când poate un copil rămânea în o astfel de stare fără ca să moară, dar trag la indoială, că aceasta nu mult poate ținea. Iată, aceasta e comoditatea cea mai mare a învălirii în pernă după părerea mea!

Mulți susțin, că dacă s'ar putea mișcă liber ușor ar ajunge într'o stare periculoasă. Și aceasta e concluziunea cugetării noastre false, ce experiența nici când n'a documentat. Dintre aceea mulțime de copii, la popoare mai talentate ca noi — cresc pe lângă lăsarea liberă a membrilor lor, nici unul nu se poate vedea, care să se strice pe sine sau să se valureze grav. Nici nu sunt capabili a da mișcării lor o astfel de putere, care pentru dânsii să devină periculoasă. Dar și în cazul acela încă, dacă aceasta ar fi posibil, simțirea durerii, l'ar face atent, ca să se ajute în ne-cazul său.

Va urma.)

Nr. 3835/1908.

Anunț școlar.

Școala civilă de fete din Arad.

Se aduce la cunoștința Onoratului Public, că înscrierile la școala civilă de fete cu internat din Arad pentru anul școlar 1908/9 se vor face în zilele de 19—23 August (1—5 Septembrie) a. c., în localitatea școlii (Strada Deák Ferencz Nr. 27).

Părinții vor proceda însă corect, dacă în scris, își vor anunța fetele spre primire încă de mai înainte, îndată după publicarea acestui anunț, adresându-se în această afacere dlui dr. George Ciuhandu, referent școlar la Consistorul rom. ort. din Arad.

Taxa pentru internat este: 450 cor. pe anul întreg școlar, în care sumă se cuprinde și didactrul școlar.

Taxa de întreținere este a se plăti anticipativ în trei rate treilunare egale, la Administrația cassei Consistorului.

Pentru această taxă elevele vor primi:

1. Instrucțiunea prescrisă pentru clasele I—IV civile, educațiune religioasă-morală, deprindere în con-verzația română, maghiară și germană, apoi instrucție în *economia de casă*, deprindere în pregătirea bu-cateilor, croit și cusut.
2. Locuință în odăi igienic îngrijite, provăzute cu mobile necesare.

3. Vipt întreg și anume: *dejun* (cafea cu lapte), *prânz* (2 plese, iar Dumineca și în sărbători 3—4 plese), *ujină* (cafea cu lapte) și *cină* (două plese).

4. Spălat, luminat, încălzit și tot la 2 săptămâni baie (scaldă).

Afară de taxa de întreținere elevele interne mai au a solvi 10 cor. pentru medic (pe an), pentru care taxă elevele interne vor primi în caz de lipsă îngrijire medicală și medicamente.

Pentru *instrucția la pian* se plătește lunar o taxă de 10 cor. (3 ore la săptămână).

Atât elevele externe, cât și cele interne vor plăti la *prima* înscriere 6 cor., ca *taxă de înscriere*.

Tot la înscriere fiecare elevă va avea să mai plătească 1 cor. la an pentru *biblioteca școlară*.

Taxele: pentru medic, de instrucție la pian, de înscriere și pentru sporirea bibliotecii se vor plăti la mâna directoarei școlii.

Elevele externe vor plăti *didactru* 60 cor., la an, care asemenea va solvi anticipativ, trei rate egale de câte 20 cor.

Elevele *externe*, cari vor veni mai târziu, au să plătească *întreg didactrul*, iar elevele primite în internat mai târziu, vor avea să plătească *didactru* pe timpul întârzierii.

Elevele *interne*, cari ar absentă din internat în decursul anului școlar din cauză de morb sau din alte cauze, — fie absentarea mai lungă ori mai scurtă, vor avea să plătească *întreagă* taxa de întreținere, dar numai în cazul când eleva respectivă, pelângă toate că va fi absentat, ar putea fi admisă după lege la examen.

Acele eleve, cari după absolvarea școlii doresc să se mai perfecționeze în economia de casă, croit, cusut, muzică, pictură ș. a. vor fi primite ca eleve benevole cu taxa elevelor interne.

În clasa I civilă se primesc eleve, cari dovedesc, că au absolvat cu succes 4 clase elementare ori apoi, în lipsă de certificat școlar, vor presta examenul de primire.

În celelalte clase se primesc eleve, cari dovedesc prin atestat școlar, că au absolvat cu succes clasa premergătoare.

Absolventele clasei a VI-a elementare se primesc în clasa a II-a civilă pe baza unui examen de primire.

Elevele, cari se matriculează pentru primadată la școală, afară de atestatul școlar din clasa precedentă au să mai producă: extras de botez și certificat de revaccinare.

Fiecare elevă internă are să aducă cu sine: 1 saltea (madraț), 1 covorel lângă pat, 2 perini cu 4 fețe, 1 paploomă cu 2 cearșafuri de desupt (lepedee) și 2 cuverturi albe (acoperitoare de pat), 6 bucăți de rufe, schimburi din fiecare și anume: 5 cămeși, 6 camizoane, 6 pantaloni, 6 părechi de ciorapi, 4 rochițe, 12 batiste, 6 ștergare, 3 serviete, toate cu monogramuri proprii, apoi tacâmuri: cuțit, furculiță, lingură mare și linguriță, 2 pahare (1 pentru beut, iar altul pentru dinți), 1 lavor (lighian), 4 cărpe pentru șters lavorul, perie de cap, de dinți și de haine, peapăn și foarfeci, haină de port și 4—6 șurțe negre, 1 palton (haină de iarnă) și 2 părechi de ghete.

Afară de acestea, fiecare elevă internă ori externă îndată dela începerea anului școlar are să fie provăzută cu *manuale și revizite de învățământ*, respective cu revizitele de scris, muzică și lucru de mână.

Pentru lucrul de mână și pentru alte trebuințe se va depune, la mâna directoarei internatului, o sumă oarecare de bani, despre care se va purta socoteală.

Elevele la înscriere au să fie însoțite de părinți sau îngrijitori lor

În privința uniformei, care va fi modestă, se vor lua dispozițiuni ulterioare.

Prelegerile se vor începe fără nici o amânare, în 25 August (7 Septembrie) și dela acest termin elevele vor putea fi primite numai cu concesiune specială din partea Consistorului diecezan.

Arad, 17/30 Iunie 1908.

Consistorul rom. ort.
din Arad.

Înștiințare.

„*Reuniunea femeilor române din Brașov*“, aduce la cunoștință condițiunile de admitere în „*Internatul de fetițe cu școală de menaj și industrie casnică*“.

Reuniunea întreține și subvenționează acest Internat cu o sumă însemnată, spre a putea primi eleve cu taxe cât se poate de reduse.

În internat se predă învățământ practic și teoretic.

Învățământul practic cuprinde: pregătirea bucatelor, întreținerea locuinței, spălatul și călcatul, legumăritul, croitul de rochi și de rufărie, cusutul cu mașina, diferitele lucruri de mână până la cele mai variate broderii, țesutul la războiu dela cele mai simple pânzării până la covoare colorate ș. a.

Învățământul practic se completează cu învățământul teoretic, tratând despre teoria bucătăriei, teoria croitoriei, contabilitate și chemie culinară, igiena; apoi, religiunea, limba și literatura română, maghiară și germană, cântări, desen ș. a.

Încăperile internatului s'au mărit și corespund pe deplin regulilor igienice, având școala și atelierile de lucru într'o clădire separată, situată împreună cu clădirea principală într'o frumoasă grădină, proprietatea Reuniunii.

Taxa pentru întreținerea completă (inclusiv spălatul) este de 32 cor. pe lună; la aceasta se mai adaogă o taxă suplimentară de 4 cor. pe lună, pentru învățământ, îngrijire medicală și băi. — Taxele se plătesc anticipativ.

Primirea elevelor în internat se face cu începere dela 25 August s. v., deoarece numărul locurilor este limitat, părinții sunt rugați a anunța cât mai de vreme înscrierea.

Pentru a putea fi primite în internat, elevele vor trebui să aibă vârsta de 12 ani, să prezinte certificat de botez, de școală și revaccinare.

La intrare în internat, elevele pe lângă hainele și rufele trebuincioase vor trebui să-și aducă așternut de pat (saltea, perină și plapomă cu rufăria lor).

În ceace privește îmbrăcăminte elevelor înștiințăm pe părinți, că pentru reducerea cheltuelilor și pentru uniformitate s'a reglementat un costum uniform precum și șorțuri uniforme, pe cari elevele trebuie să și le facă în internat.

În legătură cu acest internat Reuniunea întreține și un Orfelinat, în care se primesc fetițe române, orfane și sărace pe cheltuiala Reuniunii. — Pentru ocuparea acestor locuri se publică concurs.

Informațiuni se pot lua dela președinta Reuniunii Brașov Târgul Grăului Nr. 5.

Maria B. Baiulescu,
președintă.

Ioan Lengeru,
secretar.

Nr. 41 Sef. Zs. 1908.

Anunț școlar.

Prin aceasta se aduce la cunoștința celor interesați, că cu începutul anului școlastic 1908/9 în *institutul fundațiunii Zsigaiene* din Oradea-mare, se mai primesc pe lângă cei deja primiți încă 12 elevi, cari vor studia la gimnaziu sau la Școalele reale din Oradea-mare, cu taxă anuală de 500 cor., (adecă cincisute coroane), solvindă anticipative în rate trei-lunare. Ratele solvite nu se restituiesc, iară elevii cari nu solvesc la timp ratele se lipsesc de beneficiu.

Tinerii se vor bucura în internat de supraveghiere conform regulamentelor domestice, vor avea proviziunea întreagă adecă: vipt, spălat și luminat.

Părinții vor avea a se îngriji de vestmintele de pat și îmbrăcămintea necesară.

Doritorii de a intra în acest institut au să se insinue la președintele senatului *Toma Păcala* protopop în Oradea-mare, str. Beöty Ödön nr. 22.

Toma Păcala
protopopul Orăzi-mari ca
președinte Senatului.

Georgiu Papp
preot, actuar asesor consistorial ca not. Senatului

Aviz pentru anul școlar 1908 | 9

la institutul pedagogic-teologic gr.-or. român din Arad.

În anul școlar 1908/9 examenele de corigență și private se vor ținea la ambele despărțăminte în **19, 20, 21 August (1, 2, 3 Septemvrie).**

Inscrierile se vor face în **22, 23 August (4, 5 Septemvrie).**

La înscriere fiecare elev să prezentează cu extras de botez și testimoniu de pe clasa anterioară. În 24 August (6 Septemvrie) se va celebra chemarea Duhului Sfânt, iar în 25 August (7 Septemvrie) se vor începe prelegerile.

Primiriile în despărțământul teologic se fac la Vener. Consistor diecezan, conform anunțului ce se va publica în »Biserica și Școala«, iar în despărțământul pedagogic la direcțiune.

Petitele pentru știpeții și beneficii se adresează către Venerabilul Consistor diecezan.

Toți elevii au strictă datorință de a se providea cu manualele și recvizitele prescrise, cari se vor aduce la cunoștința elevilor la începutul anului școlar.

Inscrierile se vor face numai după procurarea cărților conform listei și achitarea taxelor de întreținere și didactru.

Direcțiunea.

CRONICA.

Ziua aniversară a nașterii Majestății Sale împăratului-rege Francisc Iosif I. s'a serbat Marți la 5/18 August, împlinind Augustul împărat și rege anul al 78-lea al vieții sale. La serviciul divin oficiat în catedrala din Arad, a cetit rugăciunea pentru Majestatea Sa, P. S. Sa Dl Episcop Diecezan, care a oficiat serviciul divin asistat de P. On. membrii din clerul local R. R. Ciorogariu protosincol, V. Beleş protopop, G. Bodea paroh, A. Vesalon și V. Olariu preoți și Dr. I. Suciuc protodiacon.

Moartea unui Mecenat. Luni în 28 Iulie st. v. a răposat Ven. paroh din Gruin, *Iosif Lăzărescu* în vârstă de 62 ani în anul 36 al preoției. Întreaga avere de vr'o 20.000 cor. a testat-o spre scopuri culturale. Despre dispozițiile speciale ale răposatului nu avem informațiuni; dar lăsamântul ce a făcut, îi vor găti un loc de onoare între binefăcătorii vrednici de recunoștința, laudați și pomeniți cu pietate de posteritate.

Dumnezeu să-l odihnească între cei aleși.

Stefan Grecianu. După moartea episcopului Nicolae Popea, un alt bătrân academician (acesta numai membru onorar al Academiei) îi urmează: *Stefan Grecianu*. A încetat din viață Vineri la orele 10 a. m.

Făcând parte dintr'o bogată și veche familie boierească, a ocupat înalte demnități în stat și a avut însemnătate roluri în politica țării românești într'o vreme.

Coborător din familia boierului scriitor *Radu Grecianu* (Logofătul), a iubit și el știința și în anii din urmă a făcut mai multe cercetări, cari l-au făcut membru onorar al Academiei Române.

Între lucrările sale mai însemnate se pot citi următoarele: 1. *Eraldica română*. 2. Câteva documente și un arbor geneologic pentru a probă descendența Domnului... din neamul boierilor „ot Brâncoveni“. 3. Discurs de deschidere a primului congres agricol în România. 4. Dela București la Sarmiseghetuza. O excursie istorică în Ardeal.

Toate scrierile sale aproape au caracterul istoric și unele se ocupă și cu genealogii de ale unor familii boierești sau a vre-unui domnitor. Defunctul făcuse și multe prețioase daruri „Academiei Române“.

Preot ucis de trăznet. Se scrie: Joi, în 13 August n., preotul din Saca, dl *Lazar Popovici*, fiind cu muncitorii la plug în țarină și văzând că se apropie un nor greu, a zis către servitorii săi: „Grăbiți că vine ploaia, — s'ajungem la stejarul de acolo, ca să ne scutim de ea;“ Dar n'ajunse bine la stejar, când vâzduhul se cutremură de un sclipit groaznic și bietul preot a fost trăznit împreună cu doi boi ai săi. Cazul a emoționat adânc populația din partea locului.

În atențiunea învățătorilor. Vener. Consistoriu a pus în lucrare și pe la sfârșitul lunei August va apărea în tipografia diecezană anuarul școlar după modelele statului. Prețul pentru o școală cu 80 elevi va fi 5 cor. — dela 80 până la 120 elevi 6 cor. — dela 120 până la 160 elevi 7 cor. — exemplarul.

Comandele să se facă pe la finea lunei August.

Cronică bibliografică.

Noutăți literare apărute în editura Institutului de arte grafice și editură „Minerva“ din București.

M. Eminescu. Poezii postume. — Ediția IV. revăzută și complectată după manuscrisele poetului. Prefață de I. Chendi. Toată comoara de înaltă inspirație și adâncă gândire, care multă vreme a rămas necunoscută nouă, se află adunată în acest volum, al cărui succes este o dovadă de dragostea ce a găsit Eminescu în sânul publicului românesc. Prețul, Lei 1.50

Al. Cazaban. Chipuri și suflute. — Un tânăr scriitor, cu multă vervă și multă îndemânare, ne dă în acest volum o culegere dintre cele mai interesante nuvele și schițe. Din toate paginile d-lui Cazaban răsare o mare dragoste de adevăr și o mare pricepere artistică. Se pare că autorul a văzut aidoma toate împrejurările pe care atât de meșter știe să le redea.

Cathon Theodorian. Sângele Solovenilor. — Subiectul acestei mari povestiri este o temă a eredității, desfășurându-se în cadrul raporturilor dintre marii proprietari de pământ și țărani de pe acele pământuri. Autorul cunoaște foarte bine împrejurările din viața de la țară, și știe să ni le redea cu vigoare. Prețul, Lei 1.50

C. Sandu-Aldea. Sfaturile unui plugar. — Plugarii noștrii, de câtva timp au început să simtă lipsa cărților în care ar putea găsi îndrumările de trebuință, în diferitele îndeletniciri ale gospodăriei. D. C. Sandu-Aldea, ca un neobosit cărturar, pricepător în materie, în această carte dă o serie de sfaturi dintre cele mai de căpetenie. Prețul, 0.50 bani. Alte volume urmează. Lucru bun pentru economi!

Ion Bârseanul. Dor pustiu. — Iată în sfârșit o carte care ne spune ceva cu totul nou. Căci nouă este atât marea istorisire „Dor pustiu”, precum nouă este și arta acestui scriitor de mare talent. S'a prezis, de un critic autorizat, că acest scriitor ne va da lucruri surprinzătoare, și ne bucurăm că acea prezicere s'a îndeplinit. Cetiți în această carte: Întunerecul, În orașul fermecat, Iorgu Halițki, sau Frumoasa Haum, și veți vedea ce înseamnă „talent literar”. (II.)

Ludovic Dauș. Iluzii. — Este un roman destinat a înlocui cu succes romanele în fascicole, scrise și traduse numai în vederea unui câștig bănesc, așa încât chiar și numai din acest punct de vedere cartea d-lui Dauș ar trebui să-și afle destui cetitori. Prețul. Lei 1.50.

Pierre Loti. Pescar de Islanda. — Traducere de C. Sandu-Aldea. Renumele de mare scriitor al lui Pierre Loti a trecut de mult dincolo de hotarețe Franței, tocmai mulțumită romanului pe care d. C. Sandu-Aldea îl traduce astăzi pentru publicul românesc, care știe deosebi un adevărat roman literar, de un roman de senzație. Prețul Lei 1.50

Caleidoscopul lui A Mirea. — D-nii D. Anghel și St. O Iosif, poeții a căror colaborare la Sămănătorul și Viața Românească din Iași e îndestul de cunoscută, au reunit în acest volum minunatele lor șarje umoristice, care vor face deliciul celor mai dificili cetitori. În monotonia vieții de toate zilele, această carte aduce tocmai cela-ce lipsește, nota veselă, care este un izvor de energie sufletească. Versurile celor doi poeți au toată muzicalitatea necesară acestui fel de producție literară, și cartea e menită să aibă un frumos succes. Prețul, Lei 1.50

A. Vlăhuța. România Pitorească — În ediția „Minervei” această prea frumoasă descriere a țării românești, dela Vârciorova până la Prut, ne apare într-o lumină cu mult mai strălucită, grație ilustrațiilor după tablourile marelui Grigorescu, precum și unor condiții tehnice, cu mult superioare. Cartea d-lui

Vlăhuța a fost primită cu multă bucurie încă dela prima apariție, de acea ediție ca aceasta, eră cu nerăbdare așteptată. Prețul, lei 1.50.

„Familia Română” revistă ilustrată apare în fiecare săptămână cu un bogat cuprins literar și distractiv, (sfaturi, Curierul Modei, ghicitori.)

Abonații noi pot primi toate numerele dela început. Abonamentul e de 10 coroane pe un an.

Adresa: Budapesta V. Strada Csáky 23.

Cărți de școală.

Se aduce la cunoștința domnilor profesori și învățători, că manualele de școală scrise de răposatul profesor Dr. Ioan Petran, cărți aprobate de Vener. Consistor și Înaltul Guvern, sunt de a se căpăta și mai departe la doamna Văd. Aurelia Dr. Petran Arad strada Lázár-Vilmos nr. 4. Domniile profesori și învățători primesc 20% rabat. Acestea manuale sunt:

1. **Gramatica română**, pentru învățământul secundar, partea primă Etimologia 2 cor.

2. **Gramatica română**, pentru învățământul secundar, partea a doua Sintaxa 1 cor. 50 fil.

3. **Gramatica**, pentru școlile populare partea primă 30 fileri.

4. **Gramatica**, pentru școlile populare partea a doua 60 fileri.

1—3

Concurs.

Pe baza aprobării Veneratului Consistor dela 16/29. Iunie a. c. Nr. 2025/908 precum și în senzul hotărârii comitetului parohial dela 16/29 Iunie a. c. Nr. 5 prin care s'a scris concursul pentru îndeplinirea patohiei vacante de clasa primă din *Semlac*, prin aceasta să publică concurs cu termenul de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Bis. și Școala”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Una sesiune parohială constătătoare din 33 jughere 600/1600 m. □ pământ arător care aduce un venit de 1680 cor. 2. Bir preoțesc câte 15 litre grâu curat și 15 litre orz ori cucuruz dela acei credincioși cari au pământ și casă; iar dela aceia cari au numai casă câte 15 litre cucuruz cari dau un venit de circa 200 cor.
3. Stolele îndatinat care aduc un venit de circa 420 cor. aceste toate la oaltă fac un venit de 2300 cor. Din aceasta sumă detragându-se toate dările publice în sumă de circa 260 cor. pe cari alesul va fi îndatorat ale solvi rezultă un venit curat de 2040 cor. Alesul va avea a da din toate venitele parohiei jumătate, văduvei reposatului; paroh până la un an dela reposarea acestuia.

Recurenții vor avea să-și subștearnă recursele, ajustate cu documentele prescise și adresate comitetului parohial din Semlac Prea On. oficiu protoprezbiteral în Arad, având a se prezenta în vrre-o Duminecă ori sârbătoare cu observare strictă a ș-lui 20 din Regulamentul pentru parohii în s. bisericeală din Semlac, spre a-și arăta dexteritatea în cele rituale și oratorie.

Semlac la 27 Iulie v. 1908.

In numele comitetului parohial

Lazar Călușer m. p.
preș. com. par.

Teodor Suciu m. p.
notar. adhoc.

In conțelegere cu: *Vasilie Beleş* protopresbiter.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea vacantei parohii de *clasa I* din *F. Bator*, protoprezviteratul Tincei cottul Bihor, cu termen de alegere pe ziua ce cade sărbătoarea *Năsterea Născ. de Dumnezeu*, pe lângă următoarele emolumente:

1. Cărtir liber cu grădină de 975□. 2. Una crompte extravilană. 3. Pământ arător 15 jughere 1384/1600□. 4. 16 1/3 parte competență de imasă și cea de pădure ce compete după aceasta cu observarea că dacă preotul nu va avea vite, va primi ca despăgubire acea sumă ce se va distribui și celorlalți săteni. 5. 30 litre cucuruz sfărmat dela fiecare casă eventual 2 cor., b) întregire dela stat pentru preoții cu 8 clase în sumă de 815 cor. 22 fil. 7. Ștolele cari se fixează în următorul mod: a) prohod clasa I 10 cor. b) clasa II 6 cor. c) cl. III 2 cor. d) botez 40 fileri. e) feștania mare 2 cor. f) maslul 2 cor. g) cununia 2 cor. h) rugăciuni de lipsă 40 fil.

Alesul va avea a solvi toate dările publice după imobilele folosite și va fi îndatorat cât timp va trăi eméritul paroh Vasile Suciu să-i solvească acestuia anual mite 465 cor. 65 fil și va fi îndatorat a catihiza în toate școalele din comună fără a pretinde dela confesiune altă remunerație.

Reflecții la acest post au a se prezentă în s. biserică din *F. Bator*, spre a-și arată dexteritatea în cele rituale, iar recursurile ajustate conform Regulamentului adresate com. par., au să le subștearnă subscrisului protoprezviter.

Dat în ședința com. par., din *F. Bator*, ținută la 29 Iunie (12 Iulie) 1908.

Nestor Porumb
preș. com. par.

George Bondar
not. com. par.

In conșlegere cu mine: *Nicolae Roxin* protopop gr.-or.
—□— 1—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc vacant din *Cetea*, pprezviteratul Peșteș, se publică concurs cu termen de alegere pe *7/20 Septembrie* 1908.

Emolumentele sunt: 1. Bani gata, eiectate pe locuitori 204 cor. 2. 12 metri lemne aduse acasă, în preț de 36 cor. 3. Dela comuna politică pentru instruirea adulților 40 cor. 4. Întregirea dotațiunii prin ajutorul sperativ dela stat. 5. De înmormântări și alte funcțiuni, unde va fi poștit, ștolele până aci obicinuite.

Alesului se impune conducerea stranei în biserică în Dumineci și sărbători, fără altă remunerație.

Petițiile, ajustate conform §-lui 61 din Regulamentul școlar, adresate comitetului parohial din *Cetea*, să le înainteze subscrisului protoprezviter în *M.-Telegd* până la 1/14 Septembrie a. c., iar recurenții se îndatorează a se prezentă în s. biserică din *Cetea* în termenul adiectibil, în vre-o Duminecă ori sărbătoare, spre a-și arată dexteritatea în cântare și tipic.

Comitetul parohial

In conșlegere cu: *Alexandru Munteanu*, pprezviter.
—□— 1—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc dela școala gr. or. rom. din *Baia*, devenit vacant prin abdicarea preotului-învățător *Andrei Vătan*, prin aceasta se escrie concurs.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. Salarul învățătoresc 600 cor. 2. Pentru conferințele învățătoresști 20 co. 3. Dela înmormântări unde va fi poștit la prunci 40 fileri. 4. Locuința învățătorului stă din 2 chilii, cuină și grădina de legume.

Alesul va îngriji ca din salarul său de 600 cor., să încălzească și sala de învățământ.

Recursurile ajustate conform regulamentului și ordinelor în vigoare sunt a se așterne P. On. Domn pprezviter *Procopie Givulescu* în *M.-Radna*, iar în timp de *30 zile* dela prima publicare în organul oficios „*Biserica și Școala*“, având recurenții a se prezentă în s. biserică din loc, spre a-și arată dexteritatea în cântare și tipic.

Baia, la 8/26 August 1908.

Andrei Vătan
preș. com. par.

George Iovanescu
notar com. par.

In conșlegere cu: *Procopie Givulescu* protoprezviter.
—□— 1—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc dela școala gr. or. din *Fonău*, ppiatul Tincea cottul Bihor, cu termen de alegere pe *8/21 Septembrie* pe lângă următoarea dotațiune:

1. Bani numerari 600 cor. 2. Trei fertae pământ eventual 30 cor. 3. Ștolele îndatinate.

Reflecții au să se prezenteze în vre-o Duminecă ori sărbătoare în s. biserică, spre a-și arată dexteritatea în cele rituale, iar recursurile lor ajustate conform regulamentului și adresate com. par., au să-l subștearnă subscrisului pprezviter.

Dat în ședința com. par., ținută în *Fonău* la 27 Iulie 1908.

Nicolae Popoviciu
președinte.

Teodor Drimbe
notar.

In conșlegere cu mine: *Nicolae Roxin* protoprezviter.
—□— 1—3

Prin aceasta se escrie concurs nou pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresști dela școala elementară gr. or. rom. din *Beiuș*, cu termen de alegere pe *9/22 Septembrie* a. m. la 11 ore a. c.

Emolumentele sunt: a) Plată fundamentală 1200 cor., b) Cvinevenalele prescise de lege. c) Cărtir cu intravilanul recerut. d) Venitele cantonale.

Încălzitul școalei de sine înțeles cade în sarcina comunității bisericesti.

Cel ales e obligat a conduce toate socoțile bisericesti, școlare și fundatiionale de sub administrarea com. bisericesti fără altă remunerație specială.

Recurenții au să dovedească, că sunt în stare a conduce cor vocal și muzical.

În fine recurenții sunt poștiti și până la termenul de alegere a se prezentă la s. biserică din loc pentru a-și arată dexteritatea în cântare și rituale.

Recursurile instruite cu documentele necesare adresate comitetului parohial sunt a se subșterne la Oficiul pesc din *Beiuș* până incluzize 8/21 Sept. a. c.

Din ședința com. par., a comunității bisericesti gr. or. rom. din *Beiuș*, ținută la 3/16 August 1908.

Dr. Gavril Cosma
preș. com. par.

Paul Duma
not. com. par.

In conșlegere cu: *Vasile Papp* ppopul tractului *Beiuș*.
—□— 1—3

Pentru îndeplinirea parohiei a doua de *cl. I* din *Taut*, se publică concurs cu termen de *30 de zile* dela prima publicare pe lângă următoarele emolumente:

1. Jumătate sesie pământ parohial extravilan. 2. Pentru bir 200 cor., în bani gata dela cult. 3. Ștolele

îndatinate anume: dela botez 80 fileri, molitva 14 fil., feștanie 26 fileri, dela cununii 2 cor., dela înmormântări până la 7 ani 2 cor., dela 7—15 ani 4 cor., iar dela 15 ani în sus 6 cor., având preotul pentru aceasta plată a săvârși și slujba eșirii sufletului și sfîntirea casei; cetirea unui evangelist (stălp) cu liturgie și sfîntirea casei va avea 12 cor., fiecare evangelist pe drum 4 fil., la pomeni 26 fil., dela alte servicii obvenniende și extrase, după uzul local anterior. 4. Congrua pentru cl. I 1329 cor., 80 fil.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie sunt poftiți a-și înainta recursurile lor ajustate regulamentar la oficiul pprezvitral în Buttyin cu observarea §-lui 20 din Regulamentul pentru parohii, având a se prezenta în s. biserică spre a-și arăta dexteritatea în oratorie și rituale.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Trăian I. Magier* protoprezviter.

—□—

2—3

Pe baza încuviințării Ven. Consistor gr. or. rom. aradan de Nr. 4328/1907, prin aceasta se escrie concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în foaia oficioasă pentru capelania temporală sistemizată pe lângă deficientul paroh George Micluța din **Prevăleni**, (ppiatul Halmagiului).

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. Jumătate din toate venitele parohiei și adecă cari sunt: a) ștolele îndatinate, b) sesiune parohială 13 jugh., pământ parte arător parte fânaș. 2. se observă că casă parohială nefiind, alegândul se va îngriji pe spelele sale proprii de locuință.

Alesul capelan va fi obligat a plăti pentru cvota ce o va beneficia, dările ce sunt împreunate cu postul ce-l va ocupa.

Doritorii de a ocupa acest post sunt avizați să-și susțearnă recursurile lor în senzul §-lui 13 din Statutul Organic, cu testimoniul de ecalificație de clasa III și adresate comitetului parohial din Prevăleni pe calea oficiului pprezvitral în Nagyhalmağy în termenul sus-indicat. Sunt poftiți totodată a se prezenta în s. biserică din Prevăleni (p. u. Alvácza), spre a-și arăta dexteritatea în cuvântare și cântări făcându-se astfel cunoscut poporului.

Prevăleni 14/27 Iulie 1908.

George Micluța
preot preș. com. par.

Iancu Lupu
not. com. par.

În conțelegere cu: *Cornel Lazar* protoprezviter gr.-or.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc dela școala gr. or. rom. din **Groș**, protoprezb. Lipovei, prin aceasta se publică concurs cu termen de **30 de zile**, dela prima publicare în foaia oficioasă.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. Salar în bani gata 364 cor. 2. 60 măsuri cucuruz în preț de 44 cor. 3. Uzufuctul alor 4 jug. pământ estravilan fânași, și $\frac{3}{4}$ jug. pământ arători în preț de 60 cor. 4. Pentru scripturistică 6 cor. 5. Pentru conferință 10 cor. 6. 32 cor. pentru lemne din care va avea să încălzască și sala de învățământ, comuna însă le face și aduce. 7. Locuință liberă. 8. Întregirea dela stat ce se va pune în curgere conform art. de lege XXVII/907. Alesul va avea a prevedea și cantoratul în și afară de biserică. Sarcinile publice, după cele beneficiate, le va suporta învățătorul.

Geice reflectează la acest post sunt poftiți a-și trimite recursurile lor, instruite conform regulamentului școlar, adresate com. par. din Groș, oficiului protopopesc din Lipova [Lippa], ear în vre-o Duminecă ori sârbătoare sunt poftiți a se prezenta în s. biserică, spre a-și arăta dexteritatea în cântare și tipic.

Groș la 22 Iunie [5 Iulie] 1908.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Ioan Cimponeriu* adm. protopopesc.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea capelăniei temporale sistemizată pe lângă deficientul paroh Constantin Ișfanescu din **Săcusigi** [pprezbiteratul Timișorii] se escrie concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în organul diecezan.

Beneficiul îl formează jumătate din sesiunea parohială, din birul preoțesc și din venitele ștolare.

Dela recurenți se cere ecalificația prescrisă în Regulamentul pentru parohii § 17 p. prim. Reflectanții vor avea să se prezinte în s. biserică, cu observarea §-lui 20 din Regulamentul pentru parohii spre a-și arăta dexteritatea în cântare și predică.

Dat din ședința comitetului parohial ținută în Săcusigi la 29 Iunie (12 Iulie) 1908.

Comitetul parohial.

Cu consenzul pprezb: *Dr. Traian Putici.*

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea stațiunilor învățăorești subsemnate în tractul Beiuș, se escrie concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare, și anume:

1. *Albeși-Hidiș*, emolumentele 318 cor., grădină, lemne și venite cantorale.

2. *Burda*, 400 cor., în bani și naturalie.

3. *Cârpești*, 300 cor., grădină venite cantorale și lemne de foc.

4. *Coșdeni*, 350 cor., grădină lemne și venite cantorale.

5. *Ceișoara*, 300 cor., grădină venite cantorale și lemne.

6. *Dușești*, 400 cor., stole cantorale, grădină și lemne.

7. *S. Lazuri*, 400 cor., grădină lemne și venite cantorale.

8. *Omezeu-Spinuș*, 300 cor., grădină, stole cantorale și lemne de foc.

9. *Seucani P. M. Seliște*, 400 cor., în bani și naturalie.

10. *Sitani*, 600 cor., toate laolaltă computeate.

11. *P. M. Vălani*, 300 cor., grădină stole cantorale.

12. *Vărășeni*, 600 cor., toate computeate.

Salarele se vor întregi la timpul său cu ajutor dela stat.

Recurenții vor avea a-și trimite petițiunile cu documentele recerute la oficiul protopopesc în Beiuș în termenul prescris.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Vasilie Papp* protopop.

—□—

2—3

Nr. 238 M.

În anul trecut, la distribuirea stipendiilor din fundațiunea »Trandafil«, rămânând nedistribuite 2 stipendii de câte 1000 cor., și adică: unul pentru tineri din dieceza Aradului, altul pentru tineri din dieceza Caransebeșului, pentru conferirea acelor se publică concurs până la 13/26 August 1908.

La aceste stipendii conform concluzului consistorului mitropolitan din 20 August 1907 Nr. 242, pot reflecta numai tineri români gr.-or. de pe teritoriul amintitelor dieceze, cari cercetează sau voesc a cerceta oarecare universitate sau facultate.

Cererile de concurs sunt a se instrui cu atestat de botez, de paupertate și de studii și a se adresa Consistorului mitropolitan în Sibiiu.

Sibiiu, 22 Iulie (4 August) 1908.

Consistorul mitropolitan.

—□— 3—3

Pentru ocuparea postului al II de învățător la noua înființată școală gr.-or. română din *Méhkerék*, pprezvitatul Tinca cottul Bihor, cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

1. Salarul fundamental 1000 cor. solviți anticipative din casa bisericeii. 2. Cvatir liber cu grădină de legume. 3 Ștolele cantorale dela funcțiunile unde va fi poftit. 4. Dreptul de cvinevenal, după împlinire alor 5 ani împliniți în aceasta parohie.

Învățătorul ales va fi dator a conduce cea școală și acele clase, cari va decide com. par. va fi dator a propune cantul și cântările la toate clasele, va conduce regulat una strană și va instrua școlarii în cântările liturgice după note și va cânta cu corul în Dumineci și sărbători, va ținea școala de repetiție cu școlarii co-crezuți conducerei sale, și în caz de împedecare a parohului va propune religia.

Reflectanții la acest post, recursele lor ajustate confor. regulamentului și adresate com. par., au să le subștearnă subscrisului pprezvit în *Méhkerék* a se prezentă în vre-o Duminecă ori sărbătoare în s. biserică, pentru a-și arată dexteritatea în cele rituale.

Comitetul parohial.

In conțelegere cu: *Nicolae Roxin* protoprezviter.

—□— 3—3

Pentru îndeplinirea definitivă a postului cantoral învățătoresc dela școala gr. or. rom. din *Ateașiu*, protoprezviteratul Tinca cottul Bihor, cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în foaia oficioasă „Biserica și Școala“, pe lângă următoarea dotațiune: 1. Cvatir liber și grădină de legume. 2. În numărar 800 cor. 3. Ștolele cantorale. 4. Dreptul de cvinevenal după un serviciu de 5 ani prestat în aceasta comună.

Reflectanții la acest post sunt avizați a-și trimite recursele lor ajustate conform Regulamentului, adresate comitetului parohial, le vor subșterne subscrisului protoprezviter, și au să se prezenteze în vre-o Du-

minecă ori sărbătoare pentru de a-și arată dexteritatea în cele rituale, în biserica din Ateașiu.

Ateașiu, la 13/26 Iulie 1908.

Comitetul parohial.

In conțelegere cu: *Nicolae Roxin* protoprezviter.

—□— 3—3

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii învățătoresți dela școala conf. gr. or. rom. din *Pârnești*, pprezviteratul M. Radna, prin aceasta se escrie concurs cu termin de alegere **de 30 de zile** dela prima publicare în foaia oficioasă „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. În bani gata 200 cor. 2. În naturale 5 șinice grâu, 5 șinice de cucuruz, 20 măji de fân, 48 cară de lemne din care are a se încălzi și sala de învățământ. 3. $\frac{1}{2}$ Sesiune de pământ de deal pentru sămănătură și erbărit 4. Cvatir liber și grajd pentru vite și grădină de legume. 5. Pentru conferința învățătorescă 20 cor. 6. Famulația 10 cor. 7. Dela înmormântări unde va fi poftit, dela cele mari 80 fil., dela cele mici 40 fil., și dela cele cu liturgie 2 cor.

Alesul învățător se indatorează a provedea fără alta remunerațiune cantul și școala de repetiție.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poftiți, ca recursele lor ajustate în senzul normalor în vigoare și adresate com. par. din *Pârnești*, să le subștearnă în terminul sus indicat P. On. Oficiu pprezviteral în M. Radna, iar până în acel termin să se prezenteze în vre-o Dumieecă ori sărbătoare la s. biserică de aici, spre a-și arată dexteritatea în cântare și tipic.

Pârnești, la 28 Iulie n. 1908.

Partenie Turcu
par. preș. com. par.

Hanci Florea
not. com. par.

In conțelegere cu: *Procopie Givulescu* protoprezviter.

—□— 3—3

Conform circularului consistorial Nr. 1232 a. c. p. 6, se escrie concurs cu termin de **30 de zile** pentru următoarele stațiuni învățătoresți din tractul *Beiuș*:

1. *Dș. Forău*, cu salar de 600 cor., venite cantorale și lemne de foc.

2. *Nanhidișel*, cu salar de 600 cor., și venite cantorale.

3. *Ș. Petreasă*, cu salar de 500 cor., toate laolaltă computeate.

4. *Pocioveliste*, 400 cor., în bani, naturale și lemne de foc.

5. *Pocola*, 300 cor. cu toate laolaltă și lemne.

6. *B. Sămărtin*, în bani naturale 340 coroane și grădină de legume.

Salarele se vor întregi la timpul său prin ajutor dela stat.

Recurenții vor avea a-și trimite petițiunile cu documentele recerute, în terminul prescriș la oficiul protopopesc în *Beiuș*, adresate com., parohiale unde doreș a concură.

In conțelegere cu: *Vasilie Papp* protoprezviter.

—□— 3—3